

Den eskimoiske kultur og teknikken

Af Mads Lidegaard

Tidsskriftet Grønland 1961

I „Grønland“ 1960, side 217, har skole-direktør Chr. Berthelsen prøvet at tage det spørgsmål op til nærmere behandling, hvilke elementer i den eskimoiske kultur, der kan overføres til og være værdifulde under de nye forhold. Han standsede ved ting som nøjsomhed, udholdenhed samt fællesskabsfølelse, som i lidt ændret form kan være meget gavnlig også nu. Man kan uden tvivl hertil føje adskilligt andet, f. eks. eskimoens udtalte mekaniske anlæg og håndsnildhed, hurtig reaktionsevne, iagttagelsesevne og meget mere. Det er yderst påkrævet og gavnligt, at denne undersøgelse er gjort, men skal vi til bunds i problemet og have gennemanalyseret talemåden med den gamle kulturs overførelse til nutiden, da må vi også igang med det negative: Hvilke forhold i den oprindelige eskimoiske kultur er i modstrid med den nye kultur og må derfor ventes at ville modarbejde udviklingen imod den? Eller man kunne ændre spørgsmålet derhen: Hvad er det, som gør det så vanskeligt for den oprindelige eskimo at tilpasse sig et moderne bymilieu og en moderne tankegang i det hele taget?

Sådan set burde dette spørgsmål være stillet, før en nyordning overhovedet blev sat igang – og ud fra svaret måtte man så have sat ind på at hjælpe befolkningen med overgangen. Nu er den ydre udvikling vidt fremskreden og lægger et tungt psykisk pres på de enkle sind, som slet ikke har været forberedt på, at verden ville ændres totalt på få år.

Når man skal besvare det nævnte spørgsmål, kan enhver hurtigt remse nogle ting op, som naturligvis er meget forskellige i det primitive og moderne samfund. Det må imidlertid være vores interesse at finde frem – ikke til de tilfældige små forskelle, men til det, som til syvende og sidst skiller de to verdener og bestemmer alle de andre forskelle.

Hvad der her skal fremhæves som denne afgørende forskel, gælder ikke blot eskimokulturen, men tilsyneladende alle primitive samfund, hvorfor deres grundproblemer ved overgangen til teknikken bliver de samme, hvad erfaringen da også viser. Vi kan derfor regne med, at erfaringer fra andre primitive kulturer i overgang i mangfoldige tilfælde med udbytte kan anvendes også på Grøn-

land, og det burde vende grønlandsadministrationens øjne mod den omfattende og grundige forskning, som sker i disse år over hele verden af netop de samme problemer, som vi slås med i Grønland.

Det er almindeligt at sige om eskimoerne, at de lever én dag ad gangen og ikke bekymrer sig for den næste. *Vores* moderne liv er jo én lang bekymring, så vi er åbenbart her ved noget væsentligt. Mens hele vores liv er en lang linie, som fører henimod et bestemt mål – skolegang, uddannelse, opsparing, fast stilling, lønforhøjelser, eget hus, bil sommerhus, sikret alderdom – kender eskimoen ikke en sådan udvikling i sit liv. Hans liv står stille i den forstand, at det ikke kan ændres i retning af større velstand, hans kultur kan være uændret i århundreder, – han har slet ikke tanken om, at både han selv og den kan og skal være i udvikling. Hans hele liv er én stor tidløshed, det som er, er som det var, – der er intet nyt under solen. Han har ingen ambitioner om at besejre naturen – kun om at leve som en del af den – og lade den give ham, hvad han behøver til sjæl og legeme. Mens vi håber at få det bedre imorgen ved at anstrenge os idag, er hans liv en stor tilfredshed med blot at være, at kunne spise, arbejde, more sig, hele livet. Han ønsker blot at *være* noget, vi ønsker at *blive* noget. Mens vores liv er en lang sammenhængende følge, er hans liv øjeblikke, stillet ved siden af hinanden uden egentlig sammenhæng. Mens vores kultur er i hastig og uafsladelig udvikling, så vi betragter *det* som det normale, er det normale verdenshistorisk set, jo tværtimod en uhyre uforanderlighed og konservatisme, hvor samfund kun

ændres ubetydeligt gennem århundreder, så den enkelte overhovedet ikke mærker det.

Det er oplagt, at hele denne måde at leve på er så modsat som vel muligt det liv, som et teknisk samfund indbyder sine medlemmer til. (Vi kender jo sikkert alle fra vores eget samfund mennesker, som har denne – vi kan kalde den primitive livsholdning, og så godt vi i reglen kan lide dem, må vi dog erkende deres uegnethed til at svare til teknikken krav). Hermed være ikke foretaget nogen åndelig eller moralsk vurdering – det er muligt eller snarere sandsynligt, at et sådant „primitivt“ liv på mange måder er rigere end det normale menneskes, men det befordrer ikke hverken den enkeltes eller samfundets økonomiske trivsel og sikkerhed, som vi jo i denne sammenhæng må se på.

Udfra denne særlige primitive livsform, der er som en stor flade eller cirkel, som ikke fører noget sted hen, men går tilbage i sig selv, må sikkert eskimoens reaktioner – ikke mindst overfor det nye samfund – forstås, og vi vil forsøge, om vi på denne måde kan føre en linie fra hans totalreaktion overfor tilværelsen til hans adfærd i de enkelte situationer.

For en ordens skyld skal der her, inden vi fortsætter, slås fast, at når der i det følgende tales om eskimoer, sker det udfra et principielt syn i fuld bevidsthed om, at en stor del af f. eks. grønlænderne idag helt eller delvist *har* tilegnet sig den ny tankegang, men samtidig i erkendelse af, at den gamle tankegang dog stadig for en stor del af befolkningen bestemmer de vigtigste reaktioner.